

Afghanske brød lagast for hand og steikast ferske fleire stader i leiren.

Eit kort besøk hjå flyktningleiren Moria

Eg fekk tilbod om å skrive masteroppgåva mi om flyktningsituasjonen på Lesbos i seint november i fjor, og bestemte meg raskt for at det var noko eg ville gjere. Oppgåva som eg skriv, ser på moglegheita for å bruke urban planlegging til å skape ein ny variant av ein flyktningleir som tek betre vare på behova som flyktningane har medan dei oppheld seg på øya, samt vere med å redusere spenninga mellom flyktningane og lokalbefolkinga. For å gjere dette var det nødvendig å dra ned til øya for å observere forhaldene sjølv. Derfor tilbragte eg 10 dagar på den greske øya i januar i år. Eg drog ned saman med to professorar og 18 andre studentar, der eg var einaste masterstudent. Målet var å undersøke utforminga til Moria leiren i dag, relasjonane mellom dei ulike gruppene med flyktningar, samt relasjonane mellom flyktningane og dei lokale.

Starten av opphaldet blei brukt på å få eit generelt inntrykk av øya. Både landskapsformar, berggrunn, vegetasjon og byutvikling blei raskt undersøkt ved å gå rundt i landskapet og gjennom samtalar på University of the Aegean.

Deretter retta fokuset seg mot nyare utvikling, og da særleg flyktningsituasjonen. I januar var tre flyktningleirar i drift på øya; Pikpa (med om lag 500 bebuarar), Kara Tepe (med 1500 bebuarar) og Moria. Då dei to førstnemnde leirane er godt kontrollerte, er det ikkje lov for utanforståande å besøke desse. I Moria blei mykje tid brukta på å prøve å innhente informasjon til å skape eit overblikk over leiren, men mangelen på leiarskap gjorde dette vanskeleg. Til slutt fann vi ut at det budde 19 184 flyktningar i leiren den 15. januar. Dette talet aukar for kvar dag som går. Det er i praksis NGOer (Non-Governmental Organisation) som har ansvaret for å ta imot nyankomne flyktningar, registrere dei og sørge for at dei har ein stad å bu i leiren, då militæret, som skal ha hovudansvaret for leiren, ikkje tek på seg desse oppgåvene.

Samtalar med flyktningar illustrerte korleis livet i leiren fungerer. Mangelen på straum gjer det vanskeleg for mange å lade mobilane sine for å kunne halde kontakt med familie

Ei gate i den greske byen Mytilene på øya.

Ei gate i flyktningeleiren Moria.

Vi fekk servert te i alle telt vi blei inviterte inn til.

Bebygelsen strekker seg i dag forbi den offisielle grensa til leiren.

og vener i heimlandet. Køane til matrasjonane, drikkevatn og dusjane er så lange at ein ofte blir ståande i meir enn tre timer. I tillegg resulterte maten dei får servert ofte i mageverk, så mange føretrekk heller å lage sin eigen mat. Helse-systemet har ikkje stor nok kapasitet, og eg møtte ikkje eit einaste barn som ikkje hosta. Den konstante lyden av oliventre som blei hogd ned og lukta av ting som brann på bål hang i lufta alle gongane eg besøkte leiren. Det å miste eigendalar som sko og mobil, enten medan ein sov eller av open trussel med kniv, er så vanleg at kjetringane vert kalla Ali Baba av barna i leiren. Enkelte av folkegruppene representerte i leiren viser stor misnøye mot kvarandre, som har leia til aggressivitet og vald. Ein ung mann frå Yemen vart drepen fem dagar etter at vi ankom øya.

Sjølv om forhalda i leiren er umenneskelege, var det interessant å observere at leiren fungerte på ein måte som berre kan beskrivast som by-aktig. Bebuarane har laga hovudgater og handlegate som går på kryss og tvers av leiren. Telt var gjort om til restaurantar, frisørsjapper og matvarehandel. Bakarar laga Afghanske brød eller Syriske pannekaker, og selde ferskvarene til familiar og forbipasserande. Maten som vart servert i leiren, smakte ofte mykje betre enn den vi fekk servert i restaurantar elles på øya.

Samtalar med lokalbefolkninga avdekte andre problem som dukka opp i samband med utviklinga av flyktningssituasjonen. I følgje ein professor ved universitetet fall turismen til øya med 65% året etter at flyktningane kom til øya. Levebrødet til mange var avhengig av turismen, og misnøya har blitt større for kvar passerande turistsesong. Den vaksande høgrepopulismen på fastlandet har brukt dette til sin fordel, og eit par dagar før vi drog tilbake var vi vitne til ein stor protest og streik mot flyktningssituasjonen på øya.

Dette er ein situasjon som er svært vanskeleg å få oversikt over, og der intrikate sosiale problem er det absolutte største fokuset. Som landskapsarkitekt er det tydeleg at svært mange av desse er forankra i romlege kvalitetar, men det er ingenting som kan løysast av berre eitt fagfelt aleine. Det skjer mykje heile tida, og det er spennande at eg har fått høve til å sjå på forhalda og om mogleg bidra med ei hjelp.

Runa Gjerland
Førde, 14. april 2020